

1. Obiekt KOŚCIÓŁ EWANGELICKI

OB. KATOLICKI P.W. NMP KRÓLOWEJ POLSKI

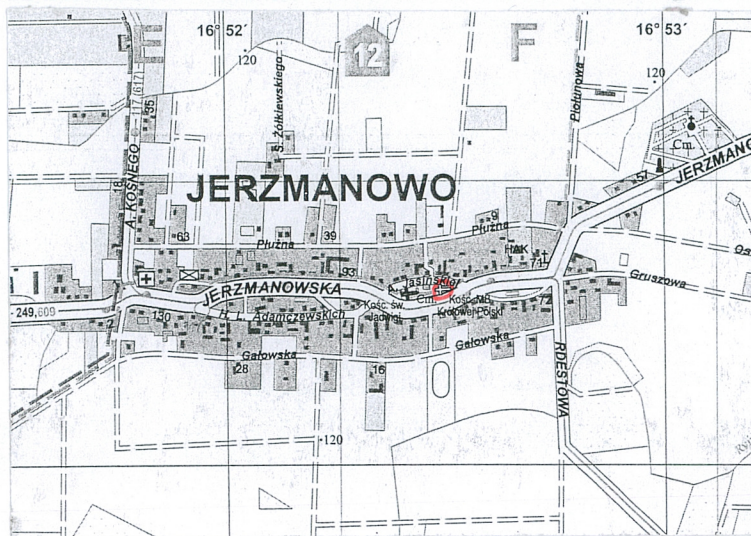
2. Czas powstania

1880, 1930 - 31

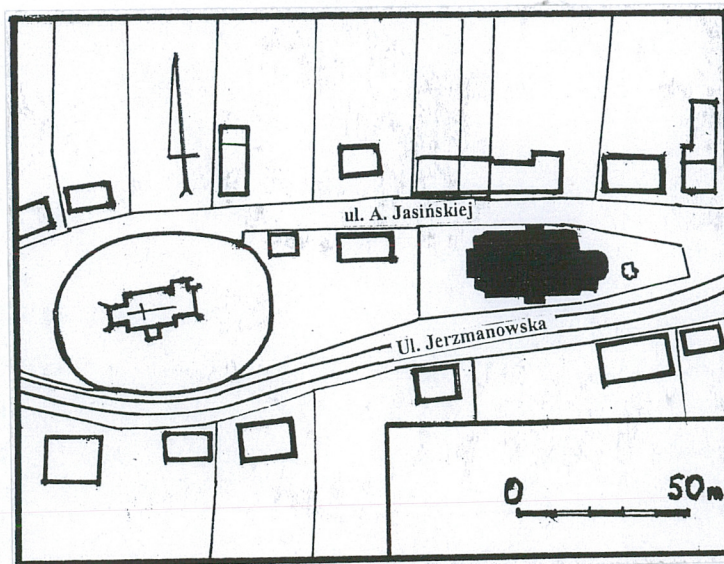
3. Miejscowość

WROCLAW

11.

2.

3.

4. Adres

ul. Jerzmanowska 83

54-530 Wrocław

KW

dz. nr 37 AM 22 obr. Jerzmanowo

5. Przynależność administracyjna

województwo dolnośląskie

gmina Wrocław

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Herrmannsdorf

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo wrocławskie

powiat Wrocław

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
p.w. NMP KRÓLOWEJ POLSKI
ul. Jerzmanowska 96, 54 - 530 Wrocław

9. Użytkownik i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
p.w. NMP KRÓLOWEJ POLSKI
ul. Jerzmanowska 96, 54 - 530 Wrocław

10. Rejestr zabytków

Nr A-993 data 26.01.2007

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

W miejscu obecnej świątyni pierwotnie był wzniesiony w 1743 r. ewangelicki dom modlitwy (il. 5), ze względu na jego zły stan techniczny został on rozebrany ok. poł. XIX w.

Miejscowa gmina ewangelicka, działająca pod patronatem właścicieli ziemskich ze Strachowic i Ratynia, rozpoczęła starania zmierzające do wzniesienia nowego budynku.

W konkursie ofert wzięli udział Oskar Knorr i firma architektoniczna braci Freytag z Leśnicy. Wygrał projekt tańszego kościoła (za 76 979 marek) – braci Freytag (w stosunku do projektu dodatkowo obniżono koszty budowy poprzez zmianę materiału elewacji – z tynku na cegłę klinkierową).

Koszty budowy ponieśli w 3 równych częściach: książę **Wilhelm von Puttbus** (właściciel dóbr Leśnicy i Ratynia), **Leopold Schöller** (właściciel dóbr w Strachowicach i Jerzmanowie) oraz **gmina ewangelicka**. Świątynia została wzniesiona w 1880 r.

Zrealizowany projekt nawiązuje wyraźnie do wzniesionej w latach 1874 – 1877 świątyni w Leśnicy przy ul. Skoczylasa 23, również autorstwa braci Freytag.

Zbliżona jest **kompozycja bryły** (z wieżą od strony zachodniej flankowaną przybudówkami z klatkami schodowymi, wydzielonym 1 - nawowym prezbiterium z absydą), **kompozycja elewacji korpusu** (2 strefy: dolna - z mniejszymi oknami w układzie biforiów i górna - z dużymi oknami).

dokończenie historii w załączniku nr 1

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

SYTUACJA:

Budynek położony na płaskim terenie, w centralnej części Jerzmanowa, na parceli znajdującej się pomiędzy ulicami: **Jerzmanowską** (od pd.) i **A. Jasińskiego** (od pn.).

W sąsiedztwie, w kierunku zach. – w odległości ok. 25 m. – znajduje się budynek szkoły, a ok. 80 m. – filialny kościół pod wezwaniem Św. Jadwigi.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA:

Fundamenty ceglane ciągłe.

Mury ceglane (cegła elewacyjna - maszynowa, klinkierowa w wątku krzyżowym na zaprawie cementowo - wapiennej).

Sklepienie nawy głównej – drewniane, kolebkowe (o obniżonej strzałce), przechodzące po bokach w strop płaski. Sklepienie prezbiterium ceglane, tynkowane kolebkowe. Sklepienie absydy ceglane, otynkowane sferyczne. Sklepienie wieży (1 kond. – kruchta zach.) ceglane, otynkowane krzyżowe.

Stropy drewniane belkowe, nagie (wieża). Stropy Kleina ceglane – na belkach stalowych (zakrystia, kruchty pn. i pd. oraz flankujące wieżę).

Konstrukcja dachu drewniana płatwiowo - kleszczowa na 3 rzędach słupów ze ścianą kolankową, jętkowa w pozostałych częściach.

Dach główny – 2 - spadowy, kryty – dachówką karpiówką; dach prezbiterium 2 - spadowy przechodzący w stożkowy (absyda) - dachówką karpiówką w łuskę.

Dach wieży – 4 spadowy, kryty blachą stalową ocynkowaną.

Otwory okienne zamknięte półkoliście (w korpusie, zakrystii i wieży w układzie biforyjnym); okrągłe.

Okna drewniane skrzynkowe i krosnowe oraz stalowe.

Otwory drzwiowe prostokątne z półkolistym nadświetłem oraz prostokątne.

Drzwi drewniane 1-, 2- skrzydłowe ramowo – płycinowe.

Schody granitowe 1 – biegowe (zewnątrzne); wewnętrzne: granitowe 2- biegowe powrotne, drewniane 1 – biegowe i 1 – biegowe drabiniaste.

Posadzki granitowe (nawa i prezbiterium), gresowe (zakrystia). Podłogi drewniane, deskowe.

Empory drewniane, wsparte na drewnianych słupach.

dokończenie opisu w załączniku nr 1

14. Kubatura $V = 10064 \text{ m}^3$	15. Powierzchnia użytkowa $904,5 \text{ m}^2$	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie 1966 - 1972 r.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ remont wnętrza polegający m. in. na skróceniu długości empor bocznych o 1 przęsło od strony prezbiterium 2001 - 2003 r.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ wykonanie posadzki z granitu czerwonego i szarego ▪ naprawa sklepienia i stropu nawy ▪ pomalowanie wnętrza 		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Fundamenty: zawilgocone na całej długości Ściany zewnętrzne: liczne głębokie ubytki, ubytki w detalu kamiennym Ściany wewnętrzne: w dobrym stanie Sklepienie: w dobrym stanie Stropy: w dobrym stanie Wieżba i pokrycie dachu: w dobrym stanie Wyposażenie: w dobrym stanie	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie 1/ Poddać remontowi elewację – uzupełnić ubytki cegły i kamiennego detalu architektonicznego 2/ Odtworzyć hełm wieży w historycznym kształcie 3/ Wpisać do rejestru zabytków w obrębie działki geodezyjnej nr 37	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

- A.P. Wrocław, Śląski Konsystorz Ewangelicki, t.1 : Akta sygn: II/980, s. 2-4, 20 - 24
- Karty Ewidencyjne wyposażenia kościoła, I. Stoces – Zaucha, 1989 r., Archiwum WUOZ Wrocław

22. Bibliografia

- Knie J.G., Alphabetisch – statistisch – topographische Uebersicht Breslau 1845, s. 223
- K. Degen, Bau – und Kunstdenkmäler des Landkreis Breslau, Frankfurt am Main 1965, s. 109
- Antkowiak Z., Kościoły Wrocławia, Wrocław 1991, s. 189 - 191

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Nieistniejący dom modlitwy w Jerzmanowie, Encyklopedia Wrocławia, Wrocław 2000, s. 309

Widok ogólny kościoła, kartka pocztowa ok. 1910 r., aukcja internetowa

24. Uwagi różne

Karta wykonana ze środków Gminy Wrocław.

25. Obracał

tekst Izabela Żak, listopad 2005 *Żak*

plany, rysunki Izabela Żak, listopad 2005 *Żak*

zdjęcia fotogr. Izabela Żak, listopad 2005 *Żak*

miejsce przechowywania negatywów u autora

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach. informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

wkładki nr 1 - 5

1. Miejscowość	2. Obiekt	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
WROCLAW	KOŚCIÓŁ EWANG., OB. KATOLICKI P.W. NMP KRÓLOWEJ POLSKI	Dokończenie historii (rubr. nr 12) oraz opisu (rubr. nr 13) - Verte!

dokończenie historii (rubr. nr 12):

Także **wnętrze** (w układzie 1- nawowym, z filarami podtrzymującymi pseudosklepienie oraz zawieszonymi na nich emporami). Jest ono zgodne z zasadami budowy świątyń ewangelickich sformułowanych w 1861 r. w tzw. „Eisenacher Regulativ”: świadczy o tym wyraźny podział wnętrza na dwie części – świecką z emporami oraz prezbiterium jako sanktuarium.

W trakcie I Wojny Światowej zostały zarekwirowane dzwony na cele militarne, nowe (wykonane w tej samej firmie, co poprzednie – Geittner) zostały zamontowane w 1924 r.

W latach **1930 – 31** została przeprowadzona pod kierunkiem architekta Hermanna Wahlich'a przebudowa świątyni. Prace w roku **1930 r.** obejmowały m.in.: powiększenie empor bocznych do ściany wsch. korpusu (obecnie skrócone), odnowienie stropu nad nawą, remont pseudosklepienia nad korpusem i stropu w zakrystii, zainstalowanie ogrzewania ławek, wymianę rynien i rur spustowych, renowację krzyża na hełmie wieży.

W **1931 r.** wykonano remont okien, pomalowano wnętrze w tym empory, zainstalowano elektryczny napęd w organach muzycznych (firmy Schlag & Söhne).

W czasie drugiej wojny światowej zniszczeniu uległ hełm wieży.

Po **1945 r.** kościół przestał pełnić funkcję świątyni ewangelickiej, został przejęty przez parafię katolicką i otrzymał obecne wezwanie.

Brak informacji dotyczących czasu zniszczenia hełmu wieży.

W dniu **1.03. 1972 r.** kościół zaczął funkcjonować jako parafialny.

Kościół został zaprojektowany w stylu neoromańskim.

*dokończenie opisu (rubr. nr 13):***RZUT:**

Regularny, jednonawowy (z wstawionymi w korpusie dwoma rzędami słupów wspierających sklepienie partii środkowej i stropy partii bocznych).

Prezbiterium: na planie jednoprzęsłowego prostokąta nakrytego sklepieniem kolebkowym z półkolistą absydą, oddzielone od korpusu łukiem tęczowym.

Korpus: na rzucie czworokąta o nieznacznie dłuższej osi podłużnej (wsch. – zach.), z emporami po stronie pn., zach. i pd., wspartymi na słupach.

Zasadnicza część środkowa nakryta sklepieniem kolebkowym pseudokasetonowym o obniżonej strzałce, nad emporami stropy płaskie pseudokasetonowe, pod emporami – stropy belkowe odkryte.

Wejścia do korpusu – symetrycznie rozmieszczone – od północy i południa, poprzez kruchty (nakryte stropami Kleina) oraz od zachodu.

Wieża: na rzucie kwadratu, z kruchtą prowadzącą od zach. do korpusu, nakrytą sklepieniem krzyżowym.

Zakrystia: na rzucie prostokąta, umieszczona po pd. stronie prezbiterium, nakryta stropem Kleina, z wejściem od południa.

Przybudówki: z klatkami schodowymi (na empory i wyższe kondygnacje wieży) na rzucie pięcioboków, umieszczone po pn. i pd. stronie wieży, z wejściami od pn. – zachodu i pd. – zachodu.

BRYŁA:

Zwarta, regularna.

Prezbiterium: 1 – kondygnacyjne, prostokątne z półkolistą absydą od wschodu, nakryte dachem dwuspadowym przechodzącym (nad absydą) w stożkowy.

Wkładkę założył: Izabela Żak, listopad 2005

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Korpus: 1 – kondygnacyjny, nieco wyższy od prezbiterium, w kształcie prostopadłościanu z dwiema niskimi kruchtami na osi poprzecznej, nakryty dachem dwuspadowym.

Wieża: 6 – kondygnacyjna, na osi podłużnej korpusu po jego zach. stronie, nakryta dachem czterospadowym.

Zakrystia: 1- kondygnacyjna (niższa od prezbiterium), nakryta stropodachem jednospadowym.

Przybudówki: z klatkami schodowymi po pn. i pd. stronie wieży 2- kondygnacyjne (niższe od korpusu)) nakryte dachami trójspadowymi.

Budynek orientowany, wolnostojący, niepodpiwniczony.

ELEWACJE:

Prezbiterium – elewacja wsch.: półkolista, 2- strefowa na wyodrębnionej partii cokołowej, 4- osiowa, oddzielona od bocznych elewacji prostymi pseudoprzyporami zwieńczonymi sterczynami. Gzymsy kordonowe oddzielające cokół i obydwie wyżej położone strefy ceglane, profilowane. Całość zwieńczona ceglanym fryzem konsolkowym pod ceglanym okapem.

W dolnej części 1 strefy, na osi środkowej, tabliczka z datą: „1880”. W górnej strefie cztery prostokątne, płytkie nisze zamknięte od góry ceglanym fryzem konsolkowym; w każdej niszy zamknięty półkoliście otwór okienny w rozglifionych ceglanych ościeżach.

Elewacja boczna pn.: 2 – strefowa, 1- osiowa, oddzielona od elewacji absydy prostą pseudoprzyporą zwieńczoną sterczyną. Podziały poziome identyczne jak w półkolitej partii elewacji. W górnej strefie, w prostokątnej niszy zamkniętej od góry ceglanym fryzem konsolkowym, zamknięty półkoliście otwór okienny w ceglanym rozglifieniu.

Elewacja boczna – pd.: identyczna jak elewacja pn.; cokół i część dolnej strefy zasłonięta 1- kondygnacyjną, niską przybudówką zakrystii.

Korpus – elewacja pn.: 2- strefowa (odzwierciedlająca podziały wewnętrzne związane z obecnością empor) na wyodrębnionej partii cokołowej, 5- osiowa. Narożniki flankowane czworokątnymi płycinowymi pseudoprzyporami zwieńczonymi sterczynami.

Gzymsy kordonowe oddzielające cokół i obydwie strefy ceglane, profilowane (ujednolicone z analogicznymi elementami prezbiterium). Całość zwieńczona ceglanym fryzem konsolkowym pod ceglanym okapem. W dolnej strefie na osi środkowej kruchta wejściowa nakryta daszkiem dwuspadowym (między połaciami dachu trójkątny szczyt z pseudouszakami, zwieńczony kamiennym gzymsem); w ścianie szczytowej otwór drzwiowy zamknięty półkoliście, drzwi dwuskrzydłowe, ramowo – płycinowe, ozdobione kolumnkami kompozytowymi, z półkolistym nadświetłem podzielonym na okrąg (u góry) flankowany dwoma półokręgami. Na pozostałych osiach półkoliście zamknięte otwory okienne w układzie biforyjnym. W górnej strefie większe, półkoliście zamknięte otwory okienne w ceglanych rozglifieniach, umieszczone w płytkich prostokątnych niszach zamkniętych od góry fryzami konsolkowymi.

Elewacja pd: kształt, podziały pionowe i poziome, otwory okienne i drzwiowe oraz motywy dekoracyjne jak w elewacji pn. (kruchta wejściowa głębsza od pn., kolumnki w drzwiach z gładkimi kapitelami).

Elewacja wsch.: prostokątna, 2- strefowa, zwieńczona trójkątnym szczytem. Partia cokołowa oddzielona ceglanym profilowanym gzymsem, podobny gzyms kordonowy między strefami. Narożniki zaakcentowane prostymi pseudoprzyporami przechodzącymi górą w sterczyny, szczyt zwieńczony sterczyną. Część środkowa - przesłonięta prezbiterium – oddzielona od bocznych pseudolizenami. Część boczna pd. przesłonięta w dolnej strefie przybudówką zakrystii. W partii szczytu, na osi symetrii, okullus. Boczne ramiona szczytu ozdobione pasami ceglanych fryzów: arkadkowego i (bliżej krawędzi) w formie stylizowanych czwórliści.

Elewacja zach.: prostokątna, 2- strefowa, zwieńczona trójkątnym szczytem. Ceglane profilowane gzymsy powyżej partii cokołowej oraz między strefami. Narożniki zaakcentowane lizenami, przechodzącymi górą w sterczyny, szczyt zwieńczony sterczyną. Partia środkowa elewacji zasłonięta wyższą od niej wieżą, części boczne przesłonięte 2- kondygnacyjnymi przybudówkami. Boczne ramiona szczytu ozdobione pasami ceglanych fryzów identycznymi z fryzami szczytu elewacji wsch.

1. Miejscowość	2. Obiekt	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
WROCŁAW	KOŚCIÓŁ EWANG., OB. KATOLICKI P.W. NMP KRÓLOWEJ POLSKI	Dokończenie opisu (rubr. 13) oraz spis ilustracji - Verte!

Wieża – elewacja zach.: 6- kondygnacyjna, 1- osiowa. Narożniki zaakcentowane lizenami. Ceglane profilowane gzymsy kordonowe ponad partią cokołową, nad 2- i 5 – kondygnacją. W 1- kondygnacji portal zwieńczony półkolistym naczółkiem; otwór drzwiowy zamknięty półkoliście, drzwi dwuskrzydłowe, ramowo – płycinowe, ozdobione kolumnkami kompozytowymi, z półkolistym nadświetłem podzielonym na okrąg (u góry) flankowany dwoma półokręgami. W dolnej partii 2- kondygnacji tabliczka z datą „1880”, wyżej półkoliście zamknięty otwór okienny w ceglanym rozglifieniu. Podobny otwór okienny w 4- kondygnacji. W 5 – kondygnacji okullus. W wyodrębnionej optycznie, najwyższej, niższej od pozostałych kondygnacji, półkoliście zamknięte otwory biforium; okna rozdzielone i ujęte po bokach pilastrami, u góry fryz konsolkowy.

Elewacja pn.: dolna partia zasłonięta 2- kondygnacyjną przybudówką. W górnych kondygnacjach otwory okienne oraz zwieńczenie fryzem konsolkowym jak w elewacji zach.

Elewacja pd.: dolna partia zasłonięta 2- kondygnacyjną przybudówką. Partia widoczna identyczna jak w elewacji pn.

Zakrystia – elewacja pd.: 1- kondygnacyjna, zwieńczona pełną attyką. Gzymsy – kordonowy (nad partią cokołową) i wieńczący – jak w elewacjach prezbiterium i korpusu. Otwór drzwiowy zamknięty półkoliście; drzwi dwuskrzydłowe, ramowo – płycinowe ozdobione kolumnkami z gładkimi głowicami, z półkolistym nadświetłem.

Elewacja wsch.: 1- kondygnacyjna; podziały poziome jak w elewacji pd. Dwa otwory okienne biforium zamknięte półkoliście.

Przybudówka schodowa pn.: elewacja zach.:

2- kondygnacyjna na wyodrębnionym cokole.

Ceglane, profilowane gzymsy kordonowe nad partią cokołową oraz między kondygnacjami; górną kondygnację wieńczy ceglany fryz konsolkowy. W dolnej kondygnacji półkoliście zamknięty otwór okienny w rozglifionych ościeżach. W górnej kondygnacji – w szerokiej prostokątnej niszy zwieńczonej ceglanym fryzem konsolkowym - biforium z półkoliście zamkniętymi oknami w rozglifionych ościeżach. **Elewacja pn. – zach.:** 2- kondygnacyjna, z analogicznymi podziałami poziomymi jak w elewacji zach. W 1- kondygnacji półkoliście zamknięty otwór drzwiowy; drzwi dwuskrzydłowe, ramowo – płycinowe ozdobione kolumnkami z gładkimi głowicami, z półkolistym nadświetłem (podziały nadświetla jak w pozostałych wejściach). W 2- kondygnacji w prostokątnej niszy zwieńczonej fryzem konsolkowym półkoliście zamknięte okna biforium.

Przybudówka schodowa pd.: elewacja zach.:

identyczna jak elewacja zach. przybudówki pn. **Elewacja pd. – zach.** identyczna jak elewacja pn. -zach. przybudówki pn. (tylko kolumnki w drzwiach z głowicami kompozytowymi).

WNĘTRZE:

Prezbiterium: jednoprzęsłowe, nakryte sklepieniem kolebkowym z półkolistą absydą, dostępne z korpusu poprzez łuk tęczy oraz z zakrystii. Elewacja wewnętrzna podzielona poziomo (poniżej linii okien) pasem fryzu palmetowego. Otwory okienne – rozdzielone pilastrami – przeszkłone czworokątnymi kolorowymi szybami tworzącymi geometryczny wzór. Posadzka granitowa.

Korpus: salowy, z emporami w części tylniej - zachodniej oraz bocznymi. Zasadnicza część środkowa nakryta sklepieniem kolebkowym pseudokasetonowym. Dolna partia podzielona dwoma rzędami słupów podpierających boczne emporie nakryte stropami pseudokasetonowymi oraz dodatkowymi czterema słupami ustawionymi na przedłużeniu ścian bocznych kruchty wejściowej, podpierającymi emporę zach., również nakrytą stropem pseudokasetonowym.

Wkładkę założył: Izabela Żak, listopad 2005

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Pod emporami – stropy belkowe nagie. Na osi poprzecznej korpusu, od północy i południa, kruchty wejściowe nakryte stropami Kleina; wejścia poprzedzone granitowymi schodami. Posadzka granitowa, podłogi na emporach deskowe. Dostęp na emporę klatkami schodowymi umieszczonymi w przybudówkach po pn. i pd. stronie wieży. Główne wejście do korpusu od zachodu, poprzez kruchtę w 1- kondygnacji wieży.

Zakrystia: nakryta stropem Kleina, z posadzką z gresu, dostępna z zewnątrz od południa (wejście poprzedzone granitowymi schodami), wewnątrz z prezbiterium.

Kruchta zach.: w wieży nakryta sklepieniem krzyżowym, posadzka granitowa. Wyższe kondygnacje **wieży** nakryte stropami belkowymi nagimi, z podłogami deskowymi, dostępne z klatki schodowej w przybudówce pn. (drewniane schody jednobiegowe) i (wyżej) w wieży (drewniane schody drabiniaste).

Przybudówki: z klatkami schodowymi umieszczone po pn. i pd. stronie wieży, nakryte stropami belkowymi, z komórkami pod dolnym biegiem schodów, dostępne z zewnątrz od pn. – zachodu i pd. – zachodu, wewnątrz – z korpusu. Posadzki granitowe.

WYPOSAŻENIE:

Ołtarz główny i ambona, ok. 1880 r., drewno polichromowane, historyzm, autor śląski.

Dzwon, 1924 r., spiż lany, firma Geittner Wrocław.

Prospekt organowy, ok. 1880 r., firma Schlag & Söhne, Świdnica.

Zespół stolarki drzwiowej wraz z okuciami, 1880 r., historyzm.

Ponadto w kartach ewidencyjnych.

SPIS ILUSTRACJI:

1. Widok ogólny od południowego – wschodu
2. Plan orientacyjny 1: 20 000
3. Plan sytuacyjny 1: 2 000
4. Rzut poziomy 1: 200
5. Nieistniejący ewangelicki dom modlitwy w Jerzmanowie
6. Kościół widok z ok. 1910 r.
7. Prezbiterium – widok od wsch.
8. Prezbiterium i zakrystia – widok od pd.
9. Tablica z datą „1880” na prezbiterium
10. Korpus – elewacja pd.
11. Korpus – wejście od pd.
12. Korpus – elewacja pn.
13. Wieża – widok od pd.
14. Wieża – wejście główne
15. Wieża – tablica z datą „1880”
16. Wnętrze prezbiterium
17. Wnętrze korpusu – widok na wsch.
18. Wnętrze korpusu – widok na zach.
19. Wnętrze korpusu - widok pod emporą pd.
20. Wnętrze przybudówki przy wieży – schody na 2- kond. Wieży
21. Drzwi do kruchty pd.
22. Klamka z motywem pelikana w drzwiach zewnętrznych wieży.

1. Miejscowość

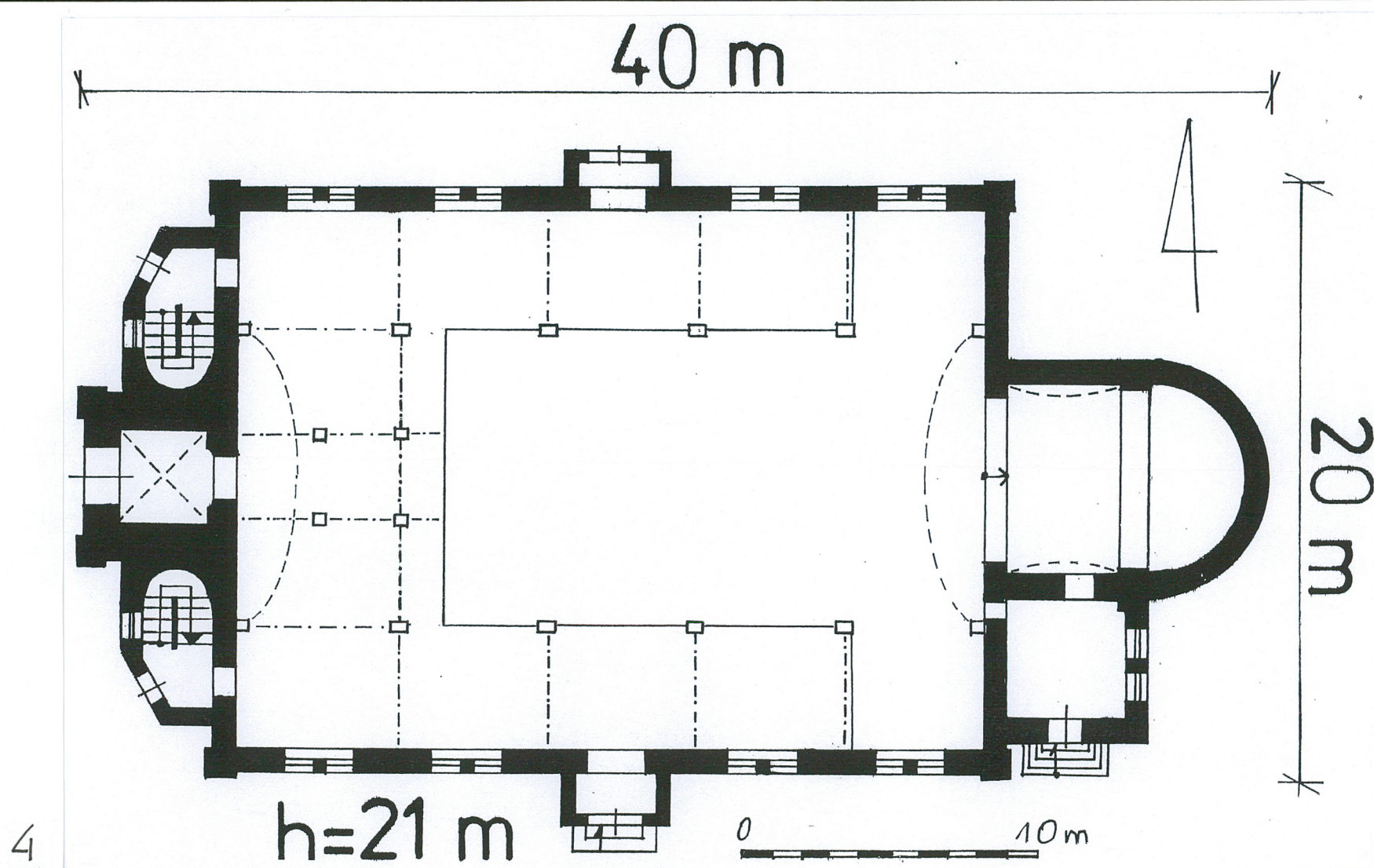
WROCŁAW

2. Obiekt

KOŚCIÓŁ EWANG., OB. KATOLICKI
P.W. NMP KRÓLOWEJ POLSKI

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

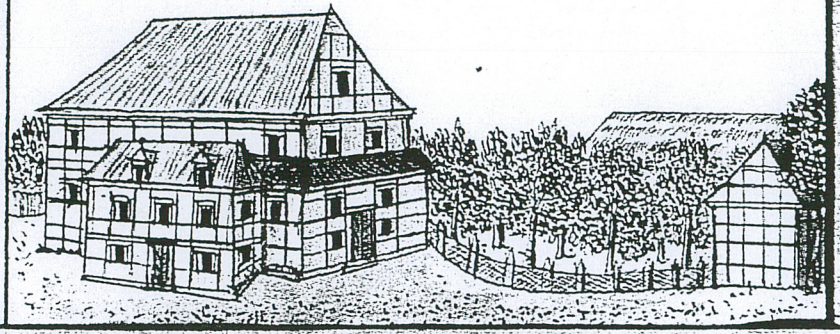
Ilustracje - Verte!

Wkładkę założył: Izabela Żak, listopad 2005

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

Bethaus zu Herrmsdorf

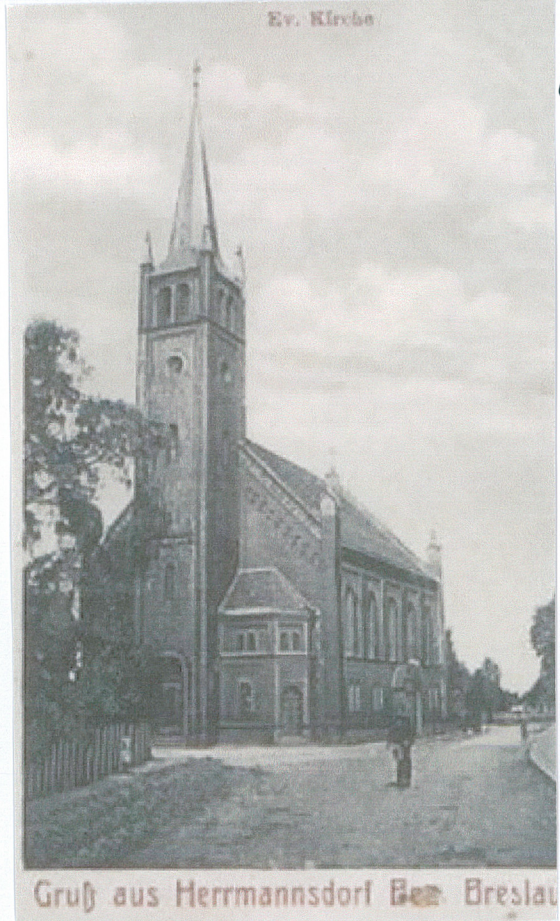

5

7

8

6

9

10

1. Miejscowość

WROCLAW

2. Obiekt

KOŚCIÓŁ EWANG., OB. KATOLICKI
P.W. NMP KRÓLOWEJ POLSKI

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ilustracje - Verte!

11

12

13

Wkładkę założył: Izabela Żak, listopad 2005

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

14

15

16

17

18

1. Miejscowość

WROCLAW

2. Obiekt

KOŚCIÓŁ EWANG., OB. KATOLICKI
P.W. NMP KRÓLOWEJ POLSKI

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Ilustracje - Verte!

19

20

21

Wkładkę założył: Izabela Żak, listopad 2005

Miejsce przechowywania negatywów: u autora

22

